Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De locis ac mirabilibus mundi, mit Register

[Nürnberg], 1486

Ca XXV

urn:nbn:de:bsz:31-129620

Visual Library

nis filius paſum Angeus ligurgi filius ſamuꝫ. Dar
danus aũt cõdidit dardaniam. Theſſalonicã theſſa
lus greci filius edificauit: in qua & etiam regnauit.
Brundiſum conſtruxerunt greci. Brundiſiũ aũt di
ctum eſt grece quod brunda caput cerui dicat᷑: ſic
eſt em̃ vt & cornua videant᷑: & caput & lingua in
poſitione ipſius ciuitatis. In ytalia aũt a iano ianicu
lum. a Saturno ſaturnia atqꝫ latiuꝫ conditũ eo ꝙ ibi
fugiens latuiſſet cognominatũ. Ab hercule in cam
pania pompeia qui victor ex hiſpania pompã boũ
duxerat. Eneas auteꝫ poſt excidium Troye: in ean
dem ytaliam veniens ab vxoris nomine Lauiniaꝫ
cõdidit. Aſcanius vero relicto lauinie nouerce ſue
regno: albaꝫ longam edificauit. Alba aũt vocata ꝓ
pter colorem ſuis: longa quia longum oppidum ẽ:
iuxta ꝓlixitatem collis in quo poſitum eſt. Ex hac
etiã vrbe reges albanoꝝ appellari ceperũt. Capuaꝫ
capis ſiluius rex albanoꝝ conſtruxit appellata no
mine conditoris: licet & ſint qui dicant a capacitate
eam capuam dictam quod eius terra omnẽ vite fru
ctum capiat: alii a locis campeſtribus in quibus ſita
eſt. Eſt aũt caput vrbium campanie inter tres maxi
mas romam cartaginẽqꝫ numerata: ex qua & ꝓuin
cia ytalie campanie dicta eſt Romulus cum interfe
cto apud albam Amulio: auum Munitorem in re
gnum conſtituiſſet: in eũ locum vbi nunc roma eſt
deuenit: ibiqꝫ ſedes poſuit: menia cõſtruxit: vrbem
qꝫ ex nomine ſuo Romam vocauit. Hanc aũt ante
euander dicit᷑ condidiſſe: vt eſt illud: Tunc pater
euander romane cõditor arcis. Ancus marcus ex
filia Nume pompilii natus. Hic vrbẽ in exitu tybe
ris condidit: q̃ & ꝑegrinas merces exciperet & ho
ſtem moraret᷑ quam ab ipſo ſitu Hoſtiam appella
uit. Galli quidem inteſtina diſcordia & aſſiduis diſ
ſenſionibus ſuoꝝ ꝓmoti ſedes nouas querentes yta
liaꝫ profecti ſunt: ſedibuſqꝫ propriis tuſcis expulſis
mediolanũ atqꝫ alias vrbes condiderũt. Vocatum
aũt mediolanũ ab eo qđ ibi ſus in medio lanea ꝓhi
bet᷑ inuenta. Hiſtoriis placet a meſappo greco me
ſappie datam originẽ verſa: poſtmodũ in nomẽ ca
labrie quã in exordio cenotri frater peucecius peu
ceciã noĩauerat. Manto tireſie filia poſt interitũ the
banoꝝ dicit᷑ delata in ytaliã mantuã cõdidiſſe. Eſt
aũt in Venetia q̃ galliacis alpina dicit᷑: Et mantua
dicta qđ manes tuet᷑. Parthenopia a Parthenope
virgine quadam illic ſepulta Partenopia appellata
qđ oppidũ poſtea auguſtus Neapolim eſſe maluit
Ad ꝓmunctorium leucbatem in quo actu appolli
nis tẽplũ fuit: bellũ Auguſtus cõtra antoniũ geſſit.
Quo victo vrbẽ in attico ſinu condidit: quã a victo
ria Nicopolim appellauit. Palantus parthenioruꝫ
dux parthenios cõſtituit. Taras neptuni filius fuit
a quo tarentũ ciuitas & cõdita & appellata eſt. Cũ
Cyrus maritimas vrbes grecie occuparet & foten
ſes ab eo expugnati omnibus anguſtiis premeren
tur iurauerũt vt profugerent: quã longiſſime ab im
perio pſaꝝ vbi ne nomen qdem eoꝝ audirent: atqꝫ
ita in vltimos gallie ſinus nauibus ꝓfecti armiſqꝫ ſe
aduerſus gallicam feritatẽ tuentes: Maſſiliam con
diderũt & ex nomĩe ducis nũcupauerũt. Hos var
ro trilingues eſſe dicit: ꝙ & grece loquant᷑ & latine
& gallice. Narbonã & arelatũ & pictauis coloni ꝓ
prii cõdiderũt. Burdegalim appellatã ferũt qđ bur
gos gallos primũ colonos habuerit: quibus antea
cultoribus impleta eſt. Terraconaꝫ in hyſpania ſci
piones cõſtruxerunt: ideo caput eſt terraconenſis
ꝓuincie. Ceſarauguſta terraconenſis hyſpanie op
pidum a ceſare auguſto & ſitũ & nominatum loci
amenitate & deliciis preſtantius ciuitatibus hiſpa
nie cunctis: atqꝫ illuſtrius florẽs ſanctoꝝ martyrum
ſepulturis. Afri ſub hanibale maritima hyſpanie oc
cupantes: Cartaginẽ ſpartaniam cõſtruxerũt: que
mox a romanis capta & colonia facta: nomẽ etiam
ꝓuincie dedit. Nunc autẽ a gothis ſubuerſa atqꝫ in
deſolationem redacta eſt. Saguntum greci ex inſu
la iacincto ꝓfecti in hyſpaniam cõdiderũt. quã afri
poſtea bello impetitam deleuerũt. Emeritam ceſar
auguſtus edificauit poſtq̃ luſitaniã & quaſdam oc
ceani inſulas cepit: dans ei nomẽ ab eo quod ibi mi
lites veteranos cõſtituiſſet Nam emeriti dicunt᷑ ve
terani: ſolutiqꝫ a militia. Olliſippona ab Vlixe eſt
cõdita & nũcupata: quo loco ſicut hiſtoriographi
dicũt celum a terra & maria diſiunguntur a terris.
Hiſpalim ceſar Iulius cõdidit quã ex ſuo noĩe &
rome vrbis vocabulo iuliaꝫ romulaꝫ nuncupauit.
Spalis aũt a ſitu cognoĩata eſt eo ꝙ in ſolo paluſtri
ſuffixa ꝓfundo palis locata ſit: ne lubrico atqꝫ iſta
bili fundamẽto caderet. Gades oppidum a Penis
id eſt a grecis cõditũ: qui etiam & cartaginem ſpar
taneam cõdiderunt. Septem oppidum a mõtibus
ſeptẽ. qui a ſimilitudine fratres vocati gaditano im
minẽt freto. Tingis ciuitatis & Lixis ciuitatis ante
us auctor eſt: quẽ Hercules fert᷑ lucte certamine ſu
peratum interfeciſſe. Lix aũt a lixo flumine mauri
tanie nũcupata: vbi antea regia fuit: & ſala quod im
mineat ſale flumini. Ceſarie mauritanie oppidum
iuba rex maurorum in honoreꝫ ceſaris auguſti cõ
didit: quam ex eius nomĩe ceſareaꝫ appellauit ſicut
herodes aliaꝫ ceſareã in paleſtina: que nũc eſt vrbs
clariſſima. Icoſium ceſarienſis mauritanie oppiduꝫ
hercule illic trãſeunte. xx. a comitatu eius diſceden
tes cõſtruxerũt. Hanc ne quis impoſito a ſe nomĩe
priuatim gloriaret᷑ de cõdẽtium numero vrbi Ico
ſio nomine eſt datum. Cyrene regina fuit lybie que
ex ſuo nomĩe ciuitatem cyrenẽ cõdidit: ex qua &
lybiam cyrenenſem vocauit.

De Ventis. CA. XXV

Ventus aer cõmotus & agitatus & pro di
uerſis ꝑtibus celi nomina ſortitur diuerſa.
Dicit᷑ autẽ ventus quod ſit vehemẽs & vi
olentus. Vis em̃ eius tanta eſt vt non ſolũ ſaxa & ar
bores euellat: ſed etiam celum terrãqꝫ cõturbet ma
ria commoueat. Ventorũ quattuor principales ſpi
ritus ſunt. Quorum primus ab oriente ſubſolanus:

A meridie auſter: Ab occidente fauonius: A ſeptē
trione eiuſdē noīs aſpirat: habens geminos hincin
de ventoꝝ ſpūs. Subſolanus a latere dextro vultur
num habet: A leuo eurū: Auſter a dextris. Euro-
auſtrum a ſiniſtris auſtro affricu; Fauoniꝰ a pte de
xtra affricū A leua choꝝ Porro ſeptētrio a dextriſ
circiū A ſiniſtris aquilonē. Hi duodecim vēti mū
di globum flatibus circūagunt: quoꝝ nomīa ꝓpri
is ex cauſis ſignata ſūt: Nā ſubſolanꝰ vocatus eo ꝙ
ſub ortu ſolis naſcatᷣ. Eurꝰ eo ꝙ ab eo flat. i. ab ori
ente: Eſt eñ ſubſolano cōiunctus Vulturnus quod
alte tonat: de quo Lucretius. Altitonās vulturnus
& auſter fulmine pollens. Auſter ab hauriēdo aq̄s
vocatus: Vnde & craſſum aerem facit & nubila nu
trit. Hic grece notus appellatᷣ: ꝓpter quod interdū
corrūpat aerē: Nā peſtilētiā que ex corrupto aere
naſcitᷣ: auſter flans in reliquas regiones tranſmittit
ſed ſicut auſter peſtilentiā gignit: ſic aquilo repellit
Euroauſter dictus ꝙ ex vna pte habeat eurum: &
ex altera auſtrum. Auſtroaffricus: ꝙ iunctꝰ ſit hinc
inde auſtro & affrico: Ipſe & libanotus: qđ ſit ci. i.
affricus lips hinc & idē notus. Zephirus greco no
mine appellatus eo ꝙ flores & germīa eius flatu vi
uificentᷣ. Hic latine fauonius dicitᷣ ꝓpter quod fo/
ueat q̄ naſcuntᷣ: vnde ē illud: Et ſephiro ruris ſe gle
bare ſoluit. Auſtro aūt flores ſoluūtur a zephiro fi-
unt. Affricus a ꝓpria regione vocatus: in affrica eñ
initiū flandi ſumit. Chorus eſt q ab occidēte eſtiuo
flat: & vocatus chorus: qđ ipſe ventoꝝ circulū clau
dat: & quaſi choꝝ faciat: hic antea ſcaurꝰ dictꝰ: quē
pleriq; Argeſten dicūt: nō vt imprudēs vulgus a/
greſten. Septētrio dictꝰ eo ꝙ a circulo ſeptē ſtella
rū cōſurgit: q̄ vertēte ſe mūdo reſupinato capite fer
ri videntur. Circius dictus eo ꝙ choro ſit iunctus.
Hunc hyſpani gallicū vocāt: ꝓpter quod eis a pte
gallicie flat. Aquilo dictus eo ꝙ aquas ſtringat &
nubes diſſipet: Eſt eñ gelidus vētus & ſiccus. Idē
& boreus qui ab hyperboreis montibus flat: inde
eñ origo eiuſdem venti eſt: vnde & frigidus: Na/
tura eñ oim ſeptentrionaliū vētoꝝ frigida & ſicca
eſt: Auſtralium humida et calida. Ex omibus aūt
ventis duo cardinales ſunt: Septentrio & Auſter.
Ethesie aūt flabra aq̄lonis ſunt q̄bꝰ nomē inditū ē:
qđ certo anni tpe flatꝰ augere icipiūt. Eniauctbos
eñ grece annꝰ latie dr̄. Hec aūt curſū rectū a borea
in egyptū fertᷣ: quibꝰ auſter cōtrarius eſt. Duo ſunt
aūt extra hos vbiq; ſpūs magiſq̄ꝫ venti: aura & alta
nus. Aura ab aere dicta q̄ſi aerea: ꝙ lenis ſit motꝰ
aeris: agitatꝰ eñ aer aurā facit. Vn̄ & Lucretiꝰ: Ae
reas aures. Altanus q in pelago eſt p deriuatione;
ab alto. i. mari vocatus. Nā altus eſt flatus in ripis:
quē diximus aurā: Nā aura terra eſt: Turbo eſt vo
lubilitas ventoꝝ & turbo dictus a terra quotiēſ vē
tus cōſurgit & terrā in circūitū mittit. Tempeſtas
aut pro tēpore dicitur: ſicut vbiq; hyſtoriographi
ſolent dum dicunt ea tempeſtate. Aut ab ſtatu ce-
li: quia magnitudine ſui multis diebus oritur. Ver
no aūt & autumnali tempore quā maxime fiunt tē
peſtates quando nec plena eſt eſtas: nec plena hyēs:
vnde & medium confine vtriuſq; tēporis ex coniū
ctione aerum contrariorum efficiuntᷣ tempeſtates.
Fragor a fractarum rerum nomīatus eſt ſonitu: q̄a
ſicca queq; & arida frangit facile. Procella ab eo ꝙ
percellat: id eſt percutiat & euellat. Eſt enim vis vē
ti cū pluuia. Procelli eñ aut de fluminibus aut de
ventis fiūt: Nihil aūt velocius vētis: vn̄ & ꝓpter ce
leritatē tam ventos quam fulmina alata fingunt po
ete: vt Alatis viribus auſtri.

De diuerſitate aquarnm

CA. XXVI

Aquarum nature multe ſunt diuerſitates.
Alie eñ ſalis: Alie nitri: Alie alumis. Alie
ſulphuris. Alie bituminis. Alie curā mor
boꝝ adhibentes. Nā iuxta romā albuleaque vul
neribus medentᷣ. In ytalia fons ciceronis oculoru;
vulnera curat. In ethyopia lacus eſt quo pfuſa cor/
pora velut oleo niteſcūt. Zame fons in affrica cano
ras voces facit. Ex clitorio lacu ytalie qui biberint:
vini tediū habent. In chio inſula fontem eſſe dicūt:
quo hebetes fiūt. In boetia duo fontes: alter memo
riā: alter obliuionē affert. Ciſizi fons amorem vene
ris tollit: Boetie lacus furialis eſt: de quo qui bibe/
rit ardore libidinis exardeſcit. In campania ſunt aq̄
q̄ ſterilitatē feminarum: & viroꝝ inſaniam abolere
dicuntᷣ. In ethyopia fonte rubro q biberit limpha/
ticus fit. Lechnus fons archadie abortus fieri nō pa
titur. In ſicilia fontes ſunt duo quorum vnus ſterili
tatem fecundat: alter fecundā ſterilem facit. In theſ/
ſalia duo ſunt flumina: ex vno bibētes oues nigros
fieri ferunt: ex altero albas: ex vtroq; varias. Clitū/
nus lacus in vmbria maximos boues gignit. Reati
nis paludes aquis iumentoꝝ vngulas indurari di/
cunt. In aſpaltide lacu iudee nihil mergi poteſt q̄c/
quid animam habet. In indis ſiden vocatᷣ ſtagnum
in quo nihil natat ſed omnia merguntᷣ. Ac contra
in alce lacu p porcidamum omnia fluitāt nihil mer
gitur. Marſide fons in frigia ſaxa generat. In acha/
ia aqua pfluit e ſaxis Stix appellata quod illico po
tata interficit. Celomiū ſtagnum ſicilie tetro odore
abigit ꝓximantes. Fons eſt in affrica circa templū
ammonis qui humoris nexibus humum ſtringit.
Fauillas etiam in ceſpitem ſolidat. Fons iob in ydu
mea quater in anno colorem mutare dicitᷣ. id ē pul
uerulentū ſanguineū viridem & limpidū trinis mē
ſibus in anno tenens ex his vnum colorem. In tro/
goditis lacus eſt ter in die fit amarus & deinde to/
tiens dulcis. Fons ſilua ad radicem montis ſyon: nō
iugibus aquis ſed in certis horis diebuſq; ebulit. In
iudea quondam riuus ſabbatis omnibus ſiccaba/
tur. In Sardinia fontes calidi oculis medentᷣ. fures
arguunt. Nam cecitate detegitᷣ eorum furtum. In
ephiro eſſe ferunt fontem in quo faces extinguuntᷣ
accenſe: & accēduntᷣ extincte. Apud garamantes
fontem eſſe ita algentē die vt nō bibatᷣ: ita ardente;